

„Prav delaš, Grkavt, le potrpi!“

In mož je premišljaj, kako bi se prikupil zopet svoji ženi.

* * *

Grkavt je ležal na postelji v svoji novi izbici. Ječal je od silnih bolečin v glavi. Odkar ga je Majdica pobožala z butico, ni bil več zdrav. Delal je kakor črna živina, toda bolehal je, in žena ga je zmerjala noč in dan, češ, da ni za nič. Ko pa že ni več mogel, legel je in čutil, da ne bo več dolgo. V glavi, pod lobanjo, mu je nekaj jelo gniti. Suh kakor trska je ležal pod odejo, srce njegovo pa se je jelo zopet mladiti.

Kakor hitro je Majda čutila, da je z možem pri kraju, odprla je zatvornico svoje srčne ljubezni. Tarnala je, objemala moža, tožila znanecem svojo nesrečo in stregla bolniku, kakor je mogla. „Ljubi, presrčkani mož“ je pozabil vse pretekle bolesi, kesal se je, da je dobro ženo

tolikokrat razžalil, ljubezen se mu je poživila, bolezen pa shujšala.

„Kako je, Grkavt?“ povprašam ga ob postelji.

Razpokane, blede ustnice so se mu raztegnile, oči so se mu zaiskrile, koščeni obraz se mu je podaljšal in mirno je odgovoril:

„A, ste vi? Tako, tako; zame je dobro. Ženo imam kakor medeno potico; česar le poželim, zgodi se mi, in žal mi je, da sem jo kdaj razžalil. Dobro je zame, dobro, ne vem, če sem to zaslužil. Zapuščam ljubi Majdici to hišico in ogrado, toda kaj je to plačilo za ljubezen, ki mi jo je ona izkazala? Dobro je zame, a še boljšega kmalu pričakujem — — Glava mi hoče razpočiti — — Majdica, odpusti mi!“

„Prav storiš, Grkavt, le odpusti!“

Izbulil je steklene oči, koščene čeljusti so se mu potegnile, prsi so se dvignile, srce je zastalo, življenje je poteklo.

Na lovu.

(Črtica. — Spisal Janko Barlè.)

Trije so padli. Jednega je ubil gospod z Dunaja, kateri prihaja vsako leto v naše prijazne kraje na razvedrilo, drugega je podrl Jure Svedriček, lovec od glave do pête, a tretjemu je posvetil Lúkežičev Marko iz Grabrovca, kateri je tudi že marsikaterega zajca in zajčka oslobodil bednega življenja. Le Vrtinov Janez in pa jaz sva se grizla na tihem in se jezila zaradi vetrnaste lovske sreče.

Bil je eden izmed tistih jesenskih dnij, kateri so lepi po svoje, dasi te spominjajo minljivih stvari in napovedujejo zimske dneve. Nù, pa saj še ni bilo tako kasno. Solnce je še imelo dokaj moči in sedaj že bolj blagi solnčni žarki so te nežno božali po licu; zrak je bil tih, miren; drevje je stalo žalostno; njegovi gosti, krilati pevci, so že davno potihnili, nekoliko jih je odrinilo že proti jugu, drugi so se primaknili bolj vasém; listje je rmenélo in vsak čas se je spuščal doživel list tiho na zemljo, da ondukaj počaka ostalih svojih bratov, saj pridejo vsi za njim. Tudi praprot je bila že dozorela; izmed nje je visoko vzdigoval svečaste cvetove modri svečušnik, a doli pri zemlji so se porazvrstili rmeno-modri črnoglavec, vijoličasta resa in dišeče babje dušice — zadnje gozdne cvetlice. V grmu so bili dozoreli leščniki, črnél je zímles in rdečila se je zrela kozja povitičica. Tudi v gozdu se pozná jesén.

Posedli smo okrog. Gospod z Dunaja je sédel na star hrastov štor, a mi drugi, kamor

je kateri mogel; dežja ni bilo že dolgo, zato je bilo kaj ugodno raztegniti se po veliki travi. Jeli smo obedovati — skromno po lovsko. Svedriček je odprl gospodovo torbo; ej, bilo je tu borme tudi okusnih stvari: lepo pečena raca, kos sira, mehka gibanica, a kar je glavno, precejšna posodica zlate kapljice — rujnega vinca; Vrtinov Janez je privlekel debelo navličénko¹⁾, ta kruha, oni kos suhe slanine, in tako je bilo vsega obilo. Domóv nismo hoteli — na lovu bolje tekne mrzla kost kot domá najboljša pečenka. Vrh tega se nam je hotelo še vsem loviti: onim trem, ker jih je bodril uspeh predpoldanskega lova, Vrtinovemu Janezu in meni, ker ne bi bila prišla rada prazna domov.

Prvi glad se je potolažil

„Malo zajcev, malo“ — počél je Vrtinov Janez, da se izpriča.

„Ha, ha, zakaj pa nisi streljal?“ zasmejaj se mu je gospod z Dunaja. „Morda misliš, da pristopi vsak k tebi, postavi se vojaško in ti poreče: ‚Strašni lovec ti, Vrtinov Janez, tukaj se ti ponižno predstavljam, streljaj me!‘ Kaj bi tisto, reci rajši, streljati ne znam!“

Vsi smo se glasno zasmejali, še celó jaz, kateri bi bil že iz znanega vzroka najrajši pritrtil Vrtinovemu Janezu.

„Ej, ni jih, ni“, zagovarjal se je zopet oni, „hej, kaj mi ni oče tolikokrat pripovedoval, da

¹⁾ Mesena klobasa, ker se navlači; zóve se tudi mastnica.

jih je bilo poprej več? Kaj kleka vem, kako je že takrat bilo — vračal se je pozno iz gore domov, hm — takrat je zagledal tam na razpotju, kjer se gre iz Grma v Zemelj — celo procesijo zajcev. Korakali so paroma, a vodil jih je bel zajec. In prav nič se niso bali očeta, kakor da so vedeli, da nima puške — —“

Pa zopet se je smejal gospod z Dunaja. „V gori pri kleti praviš da je bil popreje tvoj oče? Nù, potem pa že verjamem, da je zajce videl; pa ne po cesti, temveč po njegovi glavi so skakali. Le veruj mi Janez!“

Zopet je hotel Janez nekaj odgovoriti, a oglasil se je Lukežičev Marko, že precej priletel možiček. Rekli so mu tudi Štandar, t. j. po belokranjsko: žandár, ker je nosil preje po zimi dolgo vojaško suktnjo, pa so se ga bali vsi lovski tatje, ko so ga od daleč zagledali, misleč, da je orožnik. „Beži, beži, štandar gre!“ začulo se je, in najlepši lov jim je splaval po vodi. Ta naš Štandar je bil dolg, tenak, zagorél v lice; koža mu je bila že precèj nagubana, obrvi je imel dolge, oči majhne, črne, globoko notri v jamicah, a tudi zobjé so se že poslavljalji od njega. Ne vem, kako je bilo s kočniki, to vem, da sta mu manjkala dva od spredaj, in tje v ono praznino je zatikal malo pipico. Hm, bil je siguren, da je ne izgubi, ker od zgoraj in zdolaj sta pritiskali čeljusti, kateri sta se tudi vedno bolj približavali druga drugi; od strani so jo varovali drugi zobje: Da vse povém, omenim, da se je bavil v prostih urah, t. j. kadar ni bil na lovu, s pokrivanjem streh. Zakaj pa ne bi: dve ‚cvancige‘ na dan, pa dobro jesti in piti! Še jaz bi postal krovec, da umém!

Torej oglasil se je Lukežičev Marko, pljunil jedenkrat debelo na stran, potem pa zopet zataknil pipo v oni prostorček med zobmi in dejal:

„Pa brez zamere, gospod, brez zamere! Tega ne vem, kar je videl Janezov oče, ali jaz sem še kaj drugega videl. Ne bi želel videti v drugo kaj takevega; mislil sem, da ne bom nikdar več videl lova, še manj pa še kdaj streljal. Ni takó brez vsega, ne!“

„Nù, da čujemo, nù, kakó je bilo?“ govorili smo mi drugi, smejé se, Lukežič se je pa védel resno, pljunil v drugo in pripovedoval:

„Na sam badnjak¹⁾ je bilo. Ljudje, jeden v goro po vino, drugi v Metliko po meso; ženske so pospravljale in pekle pri domu, a jaz puško na rame in hajd na lov! Baš ta-le pihalnik, kakor ga imam sedaj, imel sem takrat in krenil kar v Otoško lozo. Snega je bilo jedva za dva prsta, skoraj sem spodil zajca in

ga podrl — seveda je bilo tako tihotapski, — takrat sem zahajal tudi jaz še brez pravice na lov. Ej, evo dobre pečenke za božič, mislil sem si in se odpotil domov. Vendar hudobec — ‚poteri ga sveti križ‘, — ni miroval v meni. Ko se je dobro zmračilo, jaz zopet v gozd! Nisem šel daleč od vasí, sedel sem na nekakov štor ob poti in čakal. Mrzlo ni bilo, oblečen sem bil dobro, a vedel sem, da mora ondód priti, če je le zajec. Čakam, čakam — zamán. Brez zajca pa res ne grem domov, dejal sem in zopet čakal. Bilo mi je naposled jako tesno pri srcu in mislil sem to in ono. Ej, badnja noč, sveta noč! Obudile so se v meni vse pripovedke o badnji noči, kar sem jih kedaj čul. Znal sem, da se blago¹⁾ ta večer med seboj pogovarja in da je čuje oni, kateri ima pri sebi praprotno seme, nabrano na kresni večer; spomnil sem se pripovedke o hlapcu in gospodaru, ki sta izorala v tretji brazdi tretjega kraja veliko kačo — svojo gospodinjo in ji z ótiko prerezala glavo; znal sem, da tega večera hodijo okrog vsakovrstne zverí, posebno pa klepice ali čarovnice: torej ni čudno, da mi je prihajalo tesno v takih mislih. Evo, drugi božji ljudje so se lepo krščanski zabavali doma, molili in prepevali vesele božične pesmi, a jaz — lovski tat — čepim v gozdu na štoru in čakam zajca. In vendar sem ostal ondi, strast je že preveč zavladala v meni, da bi bil šel domov; hotel sem počakati zajca, pa če bi ga čakal tudi do drugega jutra.

In vendar nič, nikakor ni te uhate, kratkorepe mrcine.

Nebó se je posulo z zvezdami, lesketalo se je koló sv. Katarine, gostožilci so se že visoko pomaknili, palica je trepetala, migljalo je sto in sto lučic dolge rimske ceste. Bilo je mrzleje. Iz naše cerkvice se je oglasilo milo, premilo zvonjenje in vabilo dolgo časa pobožni narod k slovesni božji službi, k polnočki. Videl sem v daljavi lučice, ljudje so si svetili po cesti, dasi je bila jasna noč, da jim je pot v cerkev lepša in slovesnejša. Tudi meni je reklo nekaj: „Ajde, Marko, stopi, stopi, pojdi tudi ti v cerkev, bodi kristijan!“ A jaz, jaz sem poslušal ono prijazno zvonjenje, vendar v cerkev nisem šel; peklenšček me ni pustil, čakal sem zajca.

Potihnilo so zvonovi, še vedno nič!

Toda kaj je to?

Borme zajec, pravi pravcati uhati zajec. A kaj je ono — hm, tudi ono je zajec, a tam — zopet zajec, zajec, zajec — jeden, dva, tri — — klek jih odnesi, kdo bi jih preštel! — — Streljaj Marko, streljaj, gáda ti vidim! Vzdigнем puško, pomerim v prvega, nategnem, sprožim

¹⁾ Badnjak je dan pred božičem.

¹⁾ Živina.

Slovenska šola v Št. Rupertu pri Velikovcu.

— — klep, nategnem drugikrat, klep, zopet klep, klep, klep! Kakov je ta bes? Pregledam — vse je v redu, denem drugo kapico gori, hm, zopet klep! — — pogledam zajce, a zajci okrog mene, ne bojé se me nič, pa plešejo, kolikor morejo z onimi dolgimi, kosmatimi nogami. Nù, kaj takevega nisem slišal še svoj živi dan. Marko, kaj je to? Ne znam, kako je prišlo, klobuk se mi je privzdignil sam, takó so se mi oščetínili lasje, butil sem svoj pihalnik v one zajce, pa béži Marko, béži, kolikor so me noge nesle. Bežim, bežim, kar začutim nekaj za seboj, smuknilo je na moj hrbet. Ogledam se, hm imel sem kaj videti! Živ jarčiček mi je sedel na hrbtu, dobro se še spominjam dolgih rogov in pa šilaste, kosmate brade — sama peklenska hudoba je bila, Bog

imel dve veliki luknji, od hudobčevih nog: če sem ju zašil po dnevu, bili sta drugega jutra zopet predrti. Nisem ju mogel zakrpati. Tistega mi pa nobeden ne dokaže, da niso takrat zajci plesali in da me ni hudobec jahal, za kazen, ker nisem spoštoval badnjega večera. Hvala Bogu, da sem ostal živ!*

Baš je hotel gospod z Dunaja nekaj izpregovoriti, ko sta se oglasila v bližini naša dva lovska psa: Kotež in Židov — spodila sta zajca. Nù, ko začuje lovec tako muziko, pozabi vse; odhiteli smo vsak na svoje mesto, o Markovi pripovedki pa nismo več razpravljali.

Bila nam je sreča mila: ko smo se proti večeru domov vračali, nosil je vsak svojega zajca — Lukežičev Marko pa še celó dva. Kaj se hoče, bil je star in izkušen lovec.

Svojemu ptiču.

(V Bohinju.)

Preljubi moj ptiček, kako se počutiš,
Kakó ti kaj dróbenca bíje srcé
Na oknu neznane ti sobe? Mar slutiš,
Da zopet drugjé sva, oh, daleč drugjé?

V samótnem Bohinji, kjer beli snežniki
Dotikajo skoro se modrih nebes,
Pastirjev planinskih odmevajo kliki,
Zvonóvi od črede pozvanjajo vmes.

Kjer Bistrice vali se pénijo čili,
Kjer jezera temno počiva okó — —
A kaj bi te govori moji bodrili!
Ti poješ, kot nékdaj, glasno in lepó.

Ti poješ ob meni, kot pel si pred leti,
Ko zrla pred sabo sva vinske goré,
Le redko zelenje na skalnatem sveti,
Šumóta nobenega bistré vodé.